

GÜNƏŞİ İÇƏNLƏRİN DAĞLARDA DUMANI

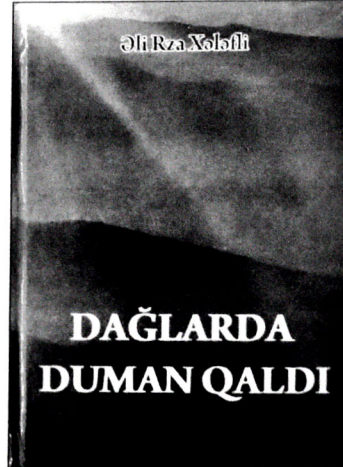
... Üzərinə Günəş şüaları düşən qara qum şirəsi işıq saçırdı, təbiətin bütün rəng və parıltıları gözündəydi, qəlbimə oturan xoşbəxtliyin nuri – təcəllası dünyanın keyfini mənə yaşadırdı. Qum dənələri gözlərimi və xəyalımı qarışdırır, su adına məni aldadıb özünə yaxınlaşdırırdı. Gözlə qəlbimə rabitəsi imtahan olunurdu. İlgım – effekt özünü su faktoru kimi təqdim edirdi, amma o, ömrə yol nişangahı oldu. Daşdan, qumdan, torpaqdan süzülüb kasalara dolan, ana əli ilə arxamızca səpilən Vətən suyu bizi ömürlük yurdumuza, yuvamıza bağladı...

Yol ayrıcları yeni dünyalara açılır; Bakıya, Moskvaya, İstanbula... istiqamət götürürdü. Qum zərrəciklərindən başlanan həyatımız bir dünya olurdu, dünya zərrə möhtacı imiş...

Şahsevənlərdən olan Xanverdi babam atamın adımla Ərdəbil xanlığının əsasını qoyan Bədir xanımın şərəfinə Bəbir

adlandırmışdı. Əslində bu adın mənşəyi Böyük Moğol imperiasının yaratıcısı və ilk hökmdarı "Baburnamə" müəllifi Qazi Zahirəddin Məhəmməd Baburun şöhrətinə bağlıdır. Xanlara layiq bu adın sahibi olan atam Xan olmadı, xalqın əsgəri oldu və biz də çoxlarından seçilən fərqli bir ailə olduq, dövlətimiz və ətrafımız bizi "Əsgər ailəsi" kimi tanımağa başladı. Dədə müharibə görmüşdü, "müharibə qazisi", "müharibə adamı" kimi titulları vardı.

Dədə rəhmətə gedəndən sonra and yerimiz Yədulla qardaşımız oldu. Tələbə qardaşımın bütün ətrafımızdakılardan fərqli ağayanaqlığı, alicənablığı, aristokrat yaşayışı və düşüncə tərzini bizə yeni üstünlüklər qazandırırdı. Qardaşımdan savayı bir kimsədə görmədiyim aristokrat həyatın atributlarından sayılan bir neçə nəsnelər içində bir iri portfeli də vardı ki, onunla kitablar daşınardı. Kitab üzünə baxmaq

həvəsım məndə xəlvəti portfeli açıb içindəki kitabları vərəqləmək istəyi oyatmışdı. Çoxlu kitablar vərəqləmişəm, indi adları belə yadımda deyil. Görkəmli elm xadimlərimizdən olan Həmid Araslının "Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi", "Böyük Azərbaycan şairi Füzuli" və çox böyük pedaqoq, yazıçı və misilsiz bir ədəbiyyatşünas alim olan Mir Çələlin "Füzuli sənətkarlığı" kitablarını imkan tapan kimi təkrar – təkrar götürüb oxumağa çalışmışam. Bu kitablar məni valeh etmişdi, portfəldən əl çəkmirdim.

... Eviməzdə ən adi möşət qayğıları çətinliklərdən tutmuş ən ali ruhi istək arzularına qədər hər şey vardı, birini mən yaradardım, birini portfelin sahibi qardaşım Yədulla müəllim. Mən hamını bezdirib qan qaraldanda qardaşım dahi Nizamidən Fərhadı yada salıb söyləyirdi:

Davamı 7-ci səhifədə

Əvvəli 6-cı səhifədə

Poladdan dağ olsa yenə də inan,
Onu parça - parça dağıdar insan!

Qardaşımın 19 ya 20 yaş olardı, onun dahi Füzuli yaradıcılığına bir aşiq, vurğun, məftun münasibəti isə o dövrün ədəbi mühüti səviyyəsində idi. Özündən sonrakı bütün dövrlər üçün və bu gün də daxil olmaqla Füzuli sənətkarlığı " kitabı - ömrümüzdə dibaçəsi zövqdən bağlanan" bir ədəbi məktəb olaraq qalır.

...İndi filologiya elmləri doktoru, professor, görkəmli elm xadimi olan, Allahdan sonra adını dilimdə daim dua kimi gözdirdiyim qardaşım Yədulla Bəbir oğlu Ağazadə böyük ədəbiyyatşünas, fədakar ictimai xadim, ən üstün, ən səmimi insanlıq keyfiyyətləri ilə bir yerdə, görkəmli söz adamı, görkəmli şair Əli Rza

xüsusunda müstəsna xidmətləri vardır. Tarixən sözə dəyər verən arifləri şairlər özləri yüksək tutaraq dəyərləndirmiş, öz şöhrət paylarına onları da şərik qoşmuşlar. Dahi Nizami yaradıcılığında şairə, şeirə, söz xiridarlarına verilən yüzlərlə belə misralar mövcuddur.

Əli Rza Xələfli bütün yaradıcılığı boyu və eyni zamanda bütün saleh əməlləri ilə Azərbaycanın görkəmli şairi, ədibi, dövlət və insanlıq titullar sahibi olaraq bizi sahib olduğumuz dəyərləri qorumağa çağırış haqqını hər yeni əsəri ilə yenidən orqalığa qoyur. Görkəmli şairimiz dini və dünyəvi müstəvidə özünü bilən, Allahı tanıyan, insanlara əl tutan, sözü ilə qəlblərə nur çiləyən, əxlaqı ilə kamillik yolunda mükəmməllik qazanan, qəlbi və qələmi ilə böyük ədəbiyyat adamı titulu qazanmışlardan biri olaraq

GÜNƏŞİ İÇƏNLƏRİN DAĞLARDA DUMANI

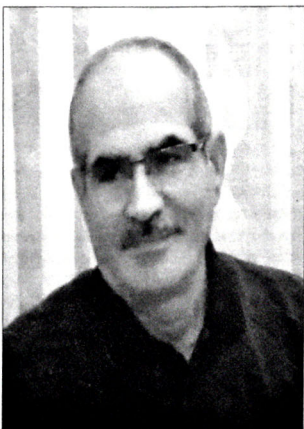
Xələflinin "Dağlarda duman qaldı" poemalar kitabı üzərində düşüncələri ilə bağlı monoqrafiyasında sözün xiridarı olaraq ədəbi, elmi, fəlsəfi fikrin imkanları dairəsində duyğu və qənaətlərini böyük sevgi ilə qələmə alır, şair qəlbindən süzülən sözlərə, öz fəlsəfi dünyasında olan ədəbi həqiqətlərə bizi inandıra bilir. "Zər qədrini zərgər bilər", bu bir el məsəlidir. Xalqın dilində daha bir söz də gözür, deyirlər ki, məhək daşı onun üçündür ki, saf qızılı saxtadan ayırd edib, müəyyən edə biləsən. Deməli, qızıla olan tələbatımız qədr də məhək daşına ehtiyacımız yaranır. Almaya verilən dəyər onu ilk yeyən insandan gəlir, qida kimi yararlılığı müəyyənləşir. Xiridarlıq - "nəqdi - can sərf eləyib" "hünər səriştesini" əldə qaim və daim tutmaq üçün insanın qazandığı peşəkarlıq təbiətidir. Xiridarlıq - əyar ölçüsü, dəyər vahididir. Eldə bu da bir məsəldir, deyirlər; Çörəyi ver çörəkçiyə, beşini də üstəlik. Hörmətli professor Yədulla Ağazadənin ön və son söz əvəzi olaraq yazdığı yazıları oxuduqca səmimi sözümdür, özümü sanki, Ədəbiyyat üzrə Nobel mükafatçılarının mərasimində söz sənəti barədə edilən çıxışları dinləyirmiş kimi hiss etdim. Bir xeyli müddət bu hiss məni "əsir götürdü", buraxmadı. Yazının məndə buraxdığı bu təəssüratı tam əmin olaraq söyləyirəm ki, çoxları yaşayacaqlar. Qızılı tanımaq asandır, lakin onu dəyərləndirmək hər adamın işi deyil. Xəzinə sözsüz ki, incələndə dəyəri bəllənir. Hər iki tanınmış böyük şəxsiyyətlərimiz təzə səpini başlayan əkinçi misalındadırlar. Hər iki nurlu, ağayana, alicənab elm adamlarımız uzun illərdir ki, "təzə əkini qoruyan qalın qar kimi" ədəbiyyatımızın və onun əldə etdiyi dəyərlərin keşiyində dururlar. Onların şeirə, sözə gətirdikləri yenilikləri, açıqlamaları gənclərimizin yeni ədəbi nəsil tərbiyəsi üçün bolluq, bərəkət gətirən var - dövlət məktəbi də saya bilərik. Elmi üstünlükləri olanlar həmişə əziz tutularaq xalqın gözündə hörmətdə olmuşlar. Hər iki hünər insanımızın elm və sənət naminə fədakarlıqları tariximizin son 30 illik dönməndə elmimizin, ədəbiyyatımızın, ictimai həyatımızın bu və ya digər sahələrində ən yüksək əyar ölçüsü olaraq Azərbaycanda ictimai və ədəbi fikrin formalaşmasında, yeni nəsil tərbiyəsi

seçilmişlər sırasındadır. Ümumiyyətlə, Ə. R. Xələfli yaradıcılığında real həyat həqiqətlərinin təsvir və tərənnümü həyatda görüldüyü kimi sadə və aydın, bəzəksiz - düzəksiz, eyni zamanda özünə bənzəyən, özünə oxşayan yüksək mədəni daxili zənginlikləri, təbiətinin özünəməxsus çalarlarını da öz tərənnüm boyalarına qatararaq, əsərlərlərinə qoşaraq oxucu qarşısına çıxır. Kim deyibsə gözəl deyib; harda təmiz ruhlu, yaxşı əqidəli insan varsa onlar hamısı mənim dostum və qardaşımdırlar.

İstər fərd, istər toplum olaraq Tanrı inancılı əqidəsi, dini - əxlaqlı mədəniyyəti olmayanın oturmuş dünyəvi mədəniyyəti, sosial - ictimai yönətməli ədaləti ola bilməz. Onlardan həm ədəbiyyat, həm də insanlar zərər görür. Belələrinin "altı təzək, üstü bəzək" olar. Yaxşılıarı incidənlər, xeyir tapmaz.

Hələlik sözümə son verərək demək isyeyirəm ki, Günəşi içənlərin başından dumanları əskik olmur, çətinliklər yaşasalar da Allahın nuru həmişə onlarla olur. Yer çarxı salıq və sadıq insanların eşqinə fırlanır. Günəş göz qamaşdırırsa gözü tutmaq, Günəşə ləkə yaxmaqdan daha rahat yaşamaq yoludur.

Vətəndaşlarımızın qəhrəmanlıq və vətənpərvərlik hissləri şairlərə "Günəşi içənlərin türküsünü" yazdırır və şairlər də xalqın mübarizlik əzmini hər an diri saxlayır.

**Əli Bəbiroğlu,
Filoloq-ədəbiyyatşünas**